

Лингвострановедческий словарь/Под ред. Е.М.Верещагина и В.Г.Костомарова. -М.: Рус. язык, 1990. - 220 с.

15. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса. - М.: ИТДГК „Гнозис,,. 2004. - 326 с.

Summary

The article is focused on the functional aspect of Ukrainian aphoristic. It consist the investigation of the functional typology> of aphorisms in modem Ukrainian in the paradigm of anthropocentric approach.

В.В.Явір

канд. філол. наук., професор

ВОКАТИВНІСИНТАКСЕМИ: СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті окреслюються особливості вокативних синтаксем., яким властива семантико-синтаксична різноплановість залежно від позиції і функціонально-сміслового навантаження.

У синтаксисі на сучасному етапі його розвитку назріла необхідність в осмисленні поняття елементарної синтаксичної одиниці як такої базової величини, на основі якої вибудовуються конструкції вищого рівня. Саме такою семантико-синтаксичною мінімальною одиницею прийнято вважати синтаксему, яка є одночасно і носієм елементарного смислу, і конструктивним компонентом більш складних синтаксичних утворень з властивим їй певним набором синтаксичних функцій [4, с. 4].

Метою цієї статті є спроба окреслити семантико-синтаксичні особливості вокативіших синтаксем, що їх І.Р.Вихованець кваліфікує як складні, у яких „нерідко морфологічна непохідність поєднується з семантико-синтаксичною ускладненістю” [1, с. 268]. На думку вченого, такі синтаксеми сформувалися внаслідок об’єднання двох елементарних із семантико-синтаксичного погляду простих речень в ускладнене просте. Отже, критерієм виокремлення вокативної, як і будь-якої іншої синтаксеми, має бути синтаксична позиція, зумовлена тільки семантико-синтаксичною позицією опорного слова.

Засобом вираження вокативних синтаксем у сучасній українській мові є форми кличного відмінка.

Слід зазначити, що з другої половини минулого століття кличний відмінок, за яким ще від Ф.І.Буслаєва усталилася на синтаксичному рівні термінологічна назва **звертання**, традиційно не вважався членом речення. Так, О.М.Пешковський, Д.М.Овсянко-Куликовський, О.О.Шахматов та ін. категорично виключали звертання зі складу членів речення на тій підставі, що вони, на їх думку, не пов’язані граматично з останніми. Зокрема, О.М.Пешковський підкреслював, що хоч за змістом звертання і пов’язані з реченням, вони все ж є „елементами, внутрішньо чужими реченню, яке дало їм притулок, як куля, що потрапила в організм” [6, с. 359].

Протилежний погляд на синтаксичну функцію кличного відмінка висловив О.О.Потебня: „...Єдині відмінки, здатні виражати підмет, суть називний і кличний” [7, с. 100]. Тому, за висновками вченого, називний і кличний як прямі відмінки

знаходяться не поза реченням, а в ньому. У конструкціях „сира земле, розступися”, „розступися, сира земля” і „сира земля розступилася” вчений визначає однакову функцію відмінкових форм [7, с. 101]. Використання кличного, замість називного, О.О.Потебня засвідчує і в мові українського фольклору: *Оттогді то Хвилоне, Корсунський полковниче на доброго коня сідав...!*, *Оттогді ж то Івасю Вдовиченку на доброго коня сідає...!*; *Оттоді то Івану Потоцький, кролю Польський, листи читає...!*. *Ой, Морозе, Морозенку, ти славний козаче...* [7, с. 102]. Пізніше ідеї О.О.Потебні були продовжені й розвинуті в українському мовознавстві Є.К.Тимченком.

І.К.Кучеренком, І.Р.Вихованцем та ін. І.Р.Вихованець обґрунтував думку про те, що кличному відмінку як члену речення властивий ряд синтаксичних позицій.

Оскільки термін звертання відображає семантичну, а не граматичну сутність кличного відмінка, доречним є щодо останнього термін вокативна синтаксема, запропонований російськими синтаксистами [4, с. 4]. Хоча й він, на наш погляд, не відображає усі ті семантико-синтаксичні особливості, які властиві функціонально різним синтаксичним одиницям, вираженим формами кличного відмінка. Іншими словами, кличний відмінок являє собою неоднорідний граматичний компонент, який є виразником різних семантико- синтаксичних і формально-синтаксичних функцій. І.Р.Вихованець виділяє їх чотири різновиди: а) конструкції, в яких вокативу належить основна семантично-синтаксична функція. Вчений вважає її вихідною базою синтаксичної інтерпретації інших його різновидів: *Хлопче, заспівай!*; *Прочитай казку, внучко!*; б) конструкції з вокативною синтаксемою у функції адресата - потенційного об'єкта дії; *Хлопче, я розповім тепер про героя!*; *Сьогодні, внучко, гарна погода.* Ця функція, за висновками І.Р.Вихованця, вважається базовою для вокатива у вторинних позиціях, хоча не зовсім ясно, на чому вона ґрунтується. Адже й синтаксеми в конструкціях на зразок *Як запалить тебе, багаття, у чорний день?* (В.Стус) теж є підстави розглядати як базові у цих же позиціях; в) конструкції з вокативною синтаксемою, яка на семантико- граматичному рівні дублює члени речення, виражені особовим займенником, а отже, виконує тотожну щодо займенника 2 особи однини і множини семантико- синтаксичну функцію: *Ти, хлопче, гарно співаєш!*; *Я пізнав тебе, хлопче!*; *Друзі передали тобі, хлопче, книжку!*. Вокатив, як бачимо, виконує у цих конструкціях формально-синтаксичну функцію опосередкованого як головного, так і другорядного члена речення; г) конструкції з вокативною синтаксемою у функції головного компонента вокативного речення: *Мамо! Бабусю! Дітки!* У такій позиції їм властива синтаксична автономність, яка оформляється відповідною інтонацією [2, с. 186-190].

Аналіз мовного матеріалу дає підстави запропонувати дещо іншу семантико-синтаксичну класифікацію вокативних синтаксем, зважаючи, на певні відмінності в синтаксичній позиції і їх морфологічному вираженні. З огляду на це виділяємо сім таких різновидів: 1) *Чоловіче, запрягай коня!*; *Допоможи батькові, сину!*; *Олено, працюєш?!*; *Нездужаєш, Петре?!*; 2) *Ти, сестро, співай!*; *Ти плачеш, Маріє?!*; *Ви такий здібний, Петре!*; 3) *Ми приїдемо до тебе, сину, завтра!*; *Тобі, Миколо, повернули борг!*; *З тобою, брате, хоч на край світу!*; *Бачу тебе, хлопче, вперше!*; *На тобі, дочко, тримається все господарство!*; 4) *Я хочу, мій голубе, побачити гори!*; *Діти, завтра до нас завітають гості!*; 5) *Брате! Сину!*; *Ех, друже!*; б) *Мамо... Як солодко вимовляти це слово...!*; *Земле моя! Скільки печалі й радості...!*; 1)0 *Господи! Боже ж мій! Матінко*

Божа!

1. Як цілком слушно підкреслює І.Р.Вихованець, вокативна синтаксема першого типу становить центральну, базову ланку в конструкціях на зразок *Чоловіче, запрягай коня*, оскільки „виконує основну семантико-синтаксичну функцію і є вихідною базою синтаксичної інтерпретації інших її різновидів” [2, с. 187]. Вокатив у цих конструкціях займає позицію підмета, бо, по-перше, називає суб’єкта потенційної дії мовця; по-друге, послідовно трансформується в конструкції з підметом, вираженим формою називного відмінка займенника (*ти заспівай, ти розмовляєш*)’, по-третє, координує свої форми з предикатами (*Дитино, допоможи і Діти, допоможіть; Доглядаєш батьків, сестро і Доглядаєте батьків, сестри*). Оскільки предикатна синтаксема, виражена дієслівною формою 2 особи та 1 особи множини, не здатна сполучатися з формою називного відмінка іменника (це властиво лише дієслівним формам 3 особи), функцію підмета у такому разі послідовно виконує кличний відмінок, наприклад: *Зласкався, доле, над моїм народом!* (Л.Кост.); *Розпрягайте, хлопці, коні* (Н. тв.); *Гей, писарю, неси мою печатку* (Л.Кост.); *Дозволь мені, мій вечоровий світе, упасти зерном в рідній борозні* (В.Стус); *Засівайся, ниво, людям на добро!* (В.Симон); *Заспіваймо, хлопці, нашої козацької* (Н. тв.); *Об’єднаймося, браття, на добрі діла* (Розм.); *Тож веселімося, людоньки, на людях...* (Л.Кост.); *Лишимо її, молодиці...* (М.Матіос). На думку І.Р.Вихованця, „кличний відмінок виконує функцію підмета **тільки в одному різновиді конструкцій** (виділено - В.Я.) - у конструкціях з дієсловом наказового способу” [2, с. 187]. Приймаючи, в цілому висновок вченого щодо конструкцій з дієсловом наказового способу, в яких підметом з уже відомих причин **МОЖЕ** бути тільки послідовно і потенційно кличний відмінок, дозволимо собі заперечити цю категоричну думку, оскільки у конструкціях *Чому, Оленко, не йдеш, до гурту?. Де знаходиш, дитино, цю красу?* (Газ.); *Розкажеш, батьку, про свою пригоду* (Розм.); *Принесла, дочко, квіти?* (Розм.); *Не впізнаєш мене, Луко?* (С.Андр.) при дієсловах-предикатах дійсного способу з різним часовим значенням кличний відмінок однозначно займає позицію підмета..

Вокативній синтаксемі в позиції підмета, як було вже зазначено, властиве чи не найбільше смислове навантаження. Тому її вилучення не лише позбавляє конструкцію інформативної повноти, завершеності, а й може зруйнувати саму конструкцію як предикативну одиницю, напр.: *Опустіться, тихі зорі, синові на вії* (В.Симон.); *Прости мене, Васиіуку, мій брате.... Прости мене, убита горем вдово... Блазняйте ї далі, пишущі братове* (Б.Мозол.); *Шумуйте, весни, - дні, ярійте, вечори, поранки, шліть нам усмішки лукаві!* (В.Стус).

У художньому мовленні значна інформаційна функція реалізується не лише через вокатив, а й через залежні від нього атрибутивні компоненти: *Одкам’янійте, статуї античні, одкам’янійте і кричть на гвалт* (Л.Кост.); *Слався, дух творчості людської* (М.Бажан); *Зеленійся, рідне поле, українська ниво!* (І.Франко), *Цвіти, моя Вітчизно молода, безмежна, непереборна, яснокрая!* (А.Мал.). І, навпаки, якщо конструкція має яскраво виражене узагальнено-особове значення, вона, як правило, не потребує вокативної синтаксеми, яка нівелює в такому випадку значення узагальненості: *Шукайте цензора в собі; Пишіть листи і надсилайте вчасно..!; Не забувайте забути...*

Шукайте посмішку Джоконды... Любіть травинку і тваринку... А поки розум од біди

не згірк ще, не будь рабом і смійся, як Рабле! (Л.Кост.); Не вимучуйте з себе сміху, Коли серце стогне від мук, Не благайте у долі лиха, Коли щастя іде до рук (В.Сим.). Зрідка в позиції підмета функціонує, крім іменника, субстантивована прикметникова форма: *Кохайтеся, **чорнобриві**, Та не з москалями* (Т.Шевченко); ***Перший**, починай!* (Розм.); *Копитами вдарте, **вороні**, у степу ми з вами не одні* (П. Вор.); *Цабе, **сірий**, муругий!* - крикнув Карпо (І.Н.-Лев.). У таких синтаксемах, поряд з основною, реалізується ще й функція кваліфікаційна: *Голубчику; Кохана; Рідна; Покидьку, згинь!* (Розм.).

2. У конструкціях на зразок *Ти, сестро, співай; Ти тачеш, Маріє?*, як і в розглянутих вище, вокативна синтаксема наділена семантико-синтаксичними ознаками активності, вихідної спрямованості, але, на відміну від них, їм властива формально-синтаксична ознака вторинності, оскільки вжиті вони при займеннику ти (ви) в позиції підмета. Тому такі вокативи, на перший погляд, дублюють займенниковий підмет, їм властиве з функціонального погляду явище паралелізму: *Голос криниці, чого ж ти замовк?; Ти, Марку, грай...; Ти знов прийшла, моя печальна музо...; Чому ж ти не хочеш, Боже, на поміч мені інші?!* (Л.Кост.); *Кому ж ви служите, приречені Антеї...?* (В.Сим.). У зв'язку з семантичною ослабленістю первинного підмета-займенника вокативна синтаксема компенсує інформативний вакуум, який стосується всієї конструкції. Тому як семантико-синтаксичній одиниці їй властива на семантичному рівні функція, близька до прикладки. Очевидно, саме ця близькість іноді не дозволяє провести чітке розмежування вокативної синтаксеми у функції підмета і відокремленої прикладки; напр.: *Це ти знайшла мене, хороша. між спопелілих чорних трав?* (А.Малишко) і *Навіщо ж ви, мої друзі, кривите душею?* У цих прикладах підкреслені синтаксеми можуть виступати то вокативними синтаксемами, то відокремленими прикладками, залежно від інтонації. Ось ще кілька прикладів, які засвідчують суміщення обох функцій - вокатива і відокремленої прикладки.: *Де зараз ви, кати мого народу?* \ *Яка хороша і розумна ти, Найвна, мила юність неумита* (В.Симон); *Іваночку, ти чуєш, доброокий?* (В.Стус); *Блюстителі, халтура - ваше хобі, Ви, фабриканши вір і недовір, зробити вам би по духовній пробі — вас забракує кожен ювелір* (Л.Кост.). Аналіз мовйого матеріалу засвідчує, що в конструкціях з іншими, не імперативними предикатними формами, займенниковий підмет є, здебільшого, структурно обов'язковим: *Щось ти, Лазаре, неспокійний...* (Ю.Вин.); - *Ах ти, Юрку, бешкетнику!* - насварилася бабуся (Ю.Вин.); *То гир ж ви, хлопці, що ж ви, що ж ви, хлопці?! Це ж до якого стиду дожили* (Л.Кост.); *Де ж ви, ті люди, що в хаті жили?* (Л.Кост.). Вилучення займенниково-особового підмета *ви* в останньому реченні трансформує конструкцію в неускладнену з іменником у позиції не відокремленої прикладки, а підмета.

Вокативна синтаксема, як правило, виражається кличною формою іменника, яка є її морфологізованою формою. Зрідка, правда, займенник 2 особи може виконувати функцію вокативної синтаксеми, тільки в експресивному мовленні для підкреслення зневажливого, фамільярного чи грубого відтінку, інколи за оказіональною ознакою: *Слухай, ти! Що ти собі дозволяєш?* (Розм.); *Ви, байстрюки катів осатанілих, Не забувайте, виродки, ніде: Народ мій є! В його волячих жилах Козацька кров пульсує і гуде* (В.Сим.); *Мовчав би, ти, базікаю ледаче...* (Розм.); *Ей, ви, у білому кожусі, ходіть сюди!* (Розм.); *Моя бабуця висунулась у вікно і закричала: — Ти, дранцю! Як не перестанеш, то зараз тебе знову> вишию!* (Ю.Вин.).

3. Форма кличного відмінка в конструкціях на зразок *Ми приїдемо до тебе, сину, завтра; Тобі, Миколо, повернули борг, З тобою, брате, хоч на край світу* та под., як і в попередньо розглянутих, на перший погляд, теж дублює займенник 2 особи і виконує тотожну щодо цього займенника функцію. Однак у таких і подібних конструкціях формі кличного відмінка, по-перше, властиві ознаки пасивності, „фінальної спрямованості”; по-друге, вона реалізується в іншій, не предикативній позиції; по-третє, така синтаксема характеризується „формально-синтаксичною ознакою вторинної (опосередкованої займенниковим іменником) придієслівної центральності” [2, с. 189]. Напр.: *Не врятував тебе я, Україно; Спасибі вам, двори і явори, що ви лице дали його розгледіть...: В таке цвітіння, князю Володимире, тобі не важко бути кеш 'янилі?* (Л.Кост); *Я тебе шукав, посестро-зраднице, ворожко Зимо!: Як запалить тебе, багаття, у чорний день?* \ *Перед вами, судді, не вклонюся* (В.Стух); *Я вам скажунт Васюто, так мене серце тоді заболіло...* (М.Матіос); *Запрошуємо вас, Олено Миколаївно, на нашу вечірку* (Розм.).

Як засвідчує аналіз прикладів, функція вокатива, вираженого власним ім'ям, і справді зводиться фактично до актуалізації чи активізації адресата (Я вам так скажу, Васюто...), а отже, щодо займенника вона ніякого додаткового семантичного навантаження не несе. Інша річ, якщо вокативна синтаксема є назвою посади, звання, вченого ступеня, соціального стану тощо. У такому разі вона репрезентує суб'єктивне ставлення до об'єкта мовлення (До вас, пане, лікарю, прийшов пацієнт...). Між формою пошанної множини займенника і вокативною синтаксемою цілком закономірною може бути відсутність узгодження у граматичному значенні числа. Щодо позиції займенникового об'єкта і вокативної синтаксеми спостерігається ще одна закономірність: остання регулярно перебуває в постпозиції щодо першої. Пояснюється це, очевидно, тим, що займенник, як відомо, не містить конкретної назви предмета, а лише опосередковано позначає предмет або вказує на нього в конкретній ситуації і має найбільш узагальнену семантику предметності. Тому він і потребує конкретизації, яка й реалізується вокативною іменниковою формою. Тому за функціонально-семантичним навантаженням вокатив близький до відокремлених прикладок або до відокремлених неузгоджених означень, за допомогою яких передається характеристика, ставлення суб'єкта до адресата, видільна чи уточнююча функція та ін.: *А вас, Олено, попрошу залишитись...; Я повернулася до тебе, бевзю ти недорікуватий...; Знову на роботі не задоволені тобою, невдячний ти гультіпако!* (Розм.). До складу поширеної вокативної синтаксеми може включатися займенник *ти* для підсилення експресивності й категоричності в оцінці.

4. Вокативи в конструкціях *Діти, завтра до нас завітають гості; Я хочу, мій голубе, побачити гори* і подібних найменше пов'язані з семантико-синтаксичною структурою речення: *Я їм скажу: чортові душі, є іще сила в цій булаві* (Л.Кост.); *Завтра, Оленко, мене уже в цьому місті не буде* (Газ.). Це власне звертання, якому властива лише одна функція - назва адресата повідомлення як одна з передумов комунікації. Такий вокатив легко вилучається зі структури повідомлення, переставляється в будь-яку позицію без будь-яких змін у його семантичній структурі. Тому, на відміну від попередньо розглянутих вокативних синтаксем, кваліфікувати вокатив у функції звертання як член речення немає достатніх ні формально-синтаксичних, ні семантико-синтаксичних підстав.

5. Щодо вокативів, які синтаксисти кваліфікують як вокативні речення, звертання-речення, комунікати, кличні комунікати тощо. їх визначають як такі, що є еквівалентами речення-висловлювання, яке складається з вокатива і, називаючи адресата мовлення, разом з тим передає певну модально або емоційно забарвлену думку - осуд, докір, застереження, радість тощо [5, с. 168; 3, с. 259; 9, с. 407; 2, с. 190-191]. Виходячи з такого розуміння вокативного речення, очевидно, до нього не правомірно зараховувати всі вокативні синтаксеми, які стоять на початку речення і відділяються знаком оклику' (*Голубчику! Схаменись, не кажи таких слів* (Ю.Ян.); *Ганнусю! Вийдемо по сходах і гляньмо вниз і навкруги!* (М.Рил.) [9, с. 408]. Ці синтаксеми входять до складу висловлення і не є еквівалентами речень. Оскільки вокативне речення є лише еквівалентом звичайного речення і виконує специфічну в нерозчленованій формі функцію, яка виявляється в інтонації, вважаємо, що більш відповідним терміном для їх номінації є термін **комунікат**. Напр.: - *Артуре!* - *владно прикрикнула його дружина...* - *Артуре?* - *перепитав Пена...* - *Так, я Артур* (Ю.Андр.); *Пес забився під дошки на подвір'ї і скавулить. Я до нього: „Бровку! Гуджа!”* *А він ані руш* (Ю.Цин.); *Ах ти, бешкетнику!* *наварилася бабу>ся* (Ю.Вин.); - *Чудо ти моє солодке...* *тата поцілував*
Дарусю в тім ячко... (М.Матіос); *А я лечу, лечу, лечу!* - *Григорій Савич!* - *тихо шепочу* (Л.Кост.).

Особливістю вокативних речень є те, що вони самі є повідомленнями, з семантико-граматичного боку нерозкладні і такі, що не входять в інші реченнєві структури.

Як засвідчують подані приклади, є серед них такі, що означають кликання когось, заборону', осуд, а також різні емоційні як позитивні, так і негативні реакції.

6. Вокативні синтаксеми, які називають предмет, особу, про яких ітиметься в наступному' контексті: *Мамо... як солодко вимовляти це слово; Земле моя! Скільки печалі й радості....* Це так званий вокативний теми [8, с. 165]. Такі вокативи властиві, здебільшого, поетичному мовленню. Після них має йти розгорнута характеристика особи, природи, події тощо. Вокативним теми, як правило, починається текст: *Горинь моя, моя Умань і Згубівко, Радомко ранньої сивини! Моя Коханівко, Миролобівко, Ганно- Зачатівко, сина зачни* (Л.Кост.); *Моя Добринь, горбата від обухів. Моя Гординь, щербата від неслав* (Л.Кост.); *Сини! Сини! Барометри кирпаті Людського спокою і завтрашнього дня! Ми перед вами разом винуваті, Що на планеті бійки і гризня* (В.Сим.); *Україно! Доки жити буду, Доти відкриватиму тебе* (В. Сим.); *Номенклатурні дурні, бюрократи, пласкі мурмила в квадратурі рам! Ваш інтелект не зважать на карати, а щонайбільше просто на сто грам* (Л.Кост.). Вокативний теми, на відміну від вокативних речень- комунікатів, тісно пов'язаний з наступним текстом.

7. Очевидно, на ґрунті вокативних речень сформувалися вигуки і вигукові сполуки внаслідок нейтралізації субстанціальних ознак вокативної синтаксеми, її адресатно-суб'єктного значення: *О Господи! Боже мій! Матінко Божя!* Це й переводить відмінкову форму в розряд вигуків: *Матір Божя, та вона прийшла топитися...* (М.Матіос); *Господи, який він був красивий* (Газ.); *О батечку мій! Що він на тому тракторі виробляє!* (Розм.); *І раптом - Боже! після того чаду> і тарапати рівної нулю, - я чую дощ...* (Л.Кост.); *О Боже мій! Де дітисся поету?!* (Л.Кост.); *Треба*

ж, **чорт забирай**, щось робити із цим життям посеред єдиної й неподільної холоднечі світу (Ю.Андр). У поданих прикладах вокативні форми, перейшли в розряд вигуків, втратили здатність до словозміни, їх семантика набуває конкретно-ситуативного характеру і розкривається в контексті, у зв'язках з іншими словами. Основним засобом вираження семантики є, безумовно, інтонація. Здебільшого у вигуки переходять форми *матінко, лишенько, пене, людоньки, Господи* та ін. У функції вигуків вони можуть регулярно сполучатися з вигуками *о, ой, ох*, частками, які підсилюють їх емоційний вплив. Порівняймо: **О Боже!** *Ти не могла вибрати нуднішого місця!* (С.Андр.) і **Господь**, *спаси мене від доброти* (Л.Кост.) або: *Чому ж ти не хочеш, Боже, на поміч мені поспішати?!* (Л.Кост.) У двох останніх прикладах таке поєднання неможливе, оскільки вокативні синтаксеми займають позицію підмета і є виразниками основної семантико-синтаксичної функції.

Отже, вокативним синтаксемам властива семантико-синтаксична різноплановість залежно від позиції і функціонально-сміслового навантаження.

Список використаної літератури

1. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис. - К.: Либідь, 1993.-368 с.
2. Вихованець І.Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови. - К.: Наук, думка, 1992. - 224 с.
3. Дудик П.С. Синтаксис сучасного українського розмовного літературного мовлення: (Просте речення: еквіваленти речення). - К.: Наук, думка, 1973. - 288 с.
4. Золотова Г.А. Синтаксический словарь: Репертуар элементарных единиц русского синтаксиса. - М.: Наука, 1988. - 440 с.
5. Кулик Б.М. Курс сучасної української літературної мови. - Ч. II. - К.: Рад. шк., 1965. - 2-е вид. - 283 с.
6. Пешковский А.М. Русский синтаксис в научном освещении. - Изд. 4-е. - М.: Учпедгиз, 1934. - 452 с.
7. Потєбня А.А. Из записок по русской грамматике: В 4 т. - М.: Учпедгиз, 1958.-Т. 1/2.-536 с.
8. Русская грамматика. - Т. II: Синтаксис. -М.: Наука, 1980. - 710 с.
9. Слинко І.І., Гуйванюк Н.В., Кобилянська М.Ф. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання. - К.: Вища нж., 1994. - 670 с.

Summary

The article describes the peculiarities of vocative syntactical semantic units which are characterized by semantic and syntactical variety depending on their position and functional usage.